

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Т. в. о. президента
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»

В. М. Ожоган

15 травня 2020 р.

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ
для вступників на навчання до аспірантури для здобуття ступеня
доктора філософії (PhD) за спеціальністю
072 «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»
(галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»)

Схвалено
Вченою радою
факультету економічних наук
(протокол №2 від 2 березня 2020 р.)

КИЇВ – 2020

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Складання вступного іспиту з фаху передбачено Правилами прийому до Національного університету «Києво-Могилянська академія» в 2020 р. (далі – Правила) для тих абітурієнтів, які вступають на навчання до аспірантури НаУКМА для здобуття ступеня доктора філософії (PhD) з відповідних спеціальностей, зазначених у *додатку 1* до Правил.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» має за мету з'ясування рівня фахових компетентностей, теоретичних знань і практичних навичок абітурієнтів із засадничих фінансово-економічних дисциплін (Бюджетно-податкова система, Фінансовий ринок, Міжнародні фінанси, Фінансовий менеджмент, Банки і банківська діяльність, Страхування тощо); визначення готовності вступників до засвоєння програми підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів вищої кваліфікації, яка відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та восьмому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікацій.

Вступний іспит з фаху за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування») проводиться у формі **екзамену**, під час якого кожен абітурієнт надає відповіді на три питання, вміщені в обраному ним білеті.

Кількість білетів – 15

Тривалість письмового екзамену 120 хв.

Зразок білета:

БІЛЕТ № 1

1. Доходи бюджету та їх класифікація. Джерела і методи формування доходів бюджету. Чинники, що впливають на структуру доходів бюджету.
2. Міжнародні фінансові потоки, їх відображення у національних платіжних балансах. Зміст і структура платіжного балансу.
3. Банкрутство компанії як фінансова та нормативна категорія. Причини та наслідки банкрутства для підприємства, контрагентів і держави.

II. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ВСТУПНОГО ІСПИТУ З ФАХУ

I. Бюджетно-податкова система

1. Бюджет як фінансова категорія, його економічна сутність, призначення та функції. Роль бюджету в перерозподілі вартості ВВП. Взаємозалежність бюджету і макроекономічних показників.
2. Бюджетний устрій і бюджетна система. Складові бюджетної системи і принципи її побудови.
3. Сутність місцевих фінансів, їх необхідність і призначення. Складові місцевих фінансів. Розподіл доходів між бюджетами.
4. Доходи бюджету та їх класифікація. Джерела і методи формування доходів бюджету. Чинники, що впливають на структуру доходів бюджету.
5. Видатки бюджету та їх класифікація. Функціональна, економічна, відомча і програмна класифікація видатків. Чинники, що впливають на структуру видатків бюджету.
6. Бюджетний дефіцит, його економічна сутність і поняття. Шляхи скорочення та фінансування бюджетного дефіциту. Вплив бюджетного дефіциту на макроекономічні показники.

7. Податки як фінансова категорія, їх елементи, види та функції. Соціально-економічна роль податків у системі національної економіки.
8. Податкова система України, проблеми та перспективи.
9. Державний борг, причини та джерела виникнення. Сутність та методи управління державним боргом. Вплив державного боргу на макроекономічні показники.
10. Фіскальна політика держави в системі державного регулювання економіки. Мета, завдання, інструменти та значення.

II. Фінансовий ринок

1. Фінансовий ринок, його функції, елементи (суб'єкти, об'єкти, курси, процентні ставки), складові та значення.
2. Кредитно-депозитна діяльність банків та фінансових посередників. Сутність, інструменти, місце в економічній системі держави.
3. Фондовий ринок. Цінні папери як інструменти фінансового ринку. Сутність фондового ринку для економічної системи держави.
4. Ціноутворення на фінансовому ринку. Методи оцінки вартості активів на фондовому ринку.
5. Ризик як фінансова категорія. Взаємозв'язок ризику та дохідності на фінансовому ринку.
6. Державне регулювання фінансового ринку: суб'єкти, мета, механізми.
7. Монетарна політика держави в системі державного регулювання економіки. Суб'єкт, мета, завдання, інструменти та значення.
8. Таргетування інфляції. Основні засади, механізми та передумови реалізації.
9. Фінансова стабільність та фінансова стійкість: визначення, індикатори, взаємозв'язок та ієрархія понять. Механізми досягнення фінансової стабільності на макрорівні.
10. Фінансова безпека держави, індикатори фінансової безпеки. Основні загрози фінансовій безпеці держави.
11. Макроекономічна стабільність держави, визначення та індикатори. Зв'язок макроекономічної стабільності з фінансовою стабільністю. Механізми досягнення макроекономічної стабільності на макрорівні.
12. Взаємозв'язок монетарної та фіскальної політики. Потреба та механізми їх взаємоузгодження.
13. Сутність, завдання та мета аналізу та моделювання економічної діяльності на макрорівні. Основні методи моделювання економіки країни.

III. Міжнародні фінанси.

1. Міжнародні фінанси, їх сутність, значення і роль в сучасній світовій економіці. Вплив інтернаціоналізації, інтеграції і глобалізації на фінансову систему країни.
2. Валютний ринок, формування валютного курсу, чинники та інструменти регулювання валютного курсу.
3. Міжнародні фінансові потоки, їх відображення у національних платіжних балансах. Зміст і структура платіжного балансу.
4. Офшорні фінансові центри, їх особливості. Позитивні та негативні характеристики офшоризації фінансових потоків для розвитку економічної системи країни.
5. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями і перспективи його розвитку.

IV. Фінансовий менеджмент

1. Сутність фінансового аналізу та його роль в управлінні фінансами підприємства.
2. Сутність фінансової стійкості та стабільності підприємства. Основні фактори, що на неї впливають, механізми оцінки та умови забезпечення.
3. Форми фінансування діяльності підприємства. Капітал підприємства та основи оптимізації структури капіталу.

4. Чинники визначення та методи розрахунку вартості капіталу підприємства. Співвідношення ризику та дохідності. Модель оцінки дохідності капітальних активів (CAPM).
5. Внутрішні джерела фінансування діяльності підприємства. Чистий грошовий потік.
6. Інвестиційна діяльність підприємства. Джерела її фінансування та методи визначення доцільності здійснення інвестицій.
7. Фундаментальна та ринкова вартість компанії. Економічна сутність, мета та методи оцінки вартості компанії.
8. Аудит та фінансовий контролінг на підприємстві. Мета та завдання, основні принципи здійснення.
9. Банкрутство компанії як фінансова та нормативна категорія. Причини та наслідки банкрутства для підприємства, контрагентів і держави.
10. Фінансовий менеджмент, сутність, мета та завдання. Необхідність та передумови ефективності стратегічного планування на підприємстві.

V. Банки і банківська діяльність

1. Банківська система країни, її складові, суб'єкти, принципи функціонування. Банківський нагляд.
2. Особливості фінансової діяльності банківських установ. Джерела її фінансування.
3. Нормативні вимоги щодо діяльності банківських установ. Методи, інструменти та значення державне регулювання банківської діяльності.
4. Основні ризики банківської діяльності. Класифікація, причини виникнення та методи управління.
5. Кредитоспроможність позичальника, сутність категорії та методи оцінки.

VI. Страхування

1. Сутність, принципи, класифікація та роль страхування.
2. Поняття ризику у страхуванні. Критерії оцінки та поділу ризиків на страхові та нестрахові. Управління ризиком: виявлення, ідентифікація, оцінка та вибір методу управління.
3. Основи визначення страхової премії. Страховий тариф та його структура, страхова сума, франшиза. Тарифна політика страховика.
4. Державне регулювання страхової діяльності. Методи та інструменти державного регулювання. Значення державного регулювання страхової діяльності.
5. Страховий менеджмент. Особливості функціонування страхової компанії.

III. ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ

I. Бюджетно-податкова система

1. Кодекс України Б. Закон України від 08.07. 2010 № 2456 VI //Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2010. – №. 50-51.
2. Кодекс України П. Електронний ресурс //Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>. – 2003. – С. 2755-17.
3. Лук'яненко І. Г. Бюджетно-податкова політика України: нові виклики: монографія / І. Г. Лук'яненко, М. Я. Сидорович. – К. : НаУКМА, 2014. – 229 с.
4. Шевчук І. Л. Бюджетна система / І. Л. Шевчук, В. О. Черепанова, Т. О. Ставерська. – Харків, 2015. – 282 с.
5. Чала Н. Д. Бюджетна система / Н. Д. Чала, Л. В. Лазоренко. – К. : Знання, 2010. – 223 с.

II. Фінансовий ринок

6. України З. Про національний банк України //Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №. 29. – С. 238.
7. України З. Про цінні папери і фондову біржу //Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №. 38. – С. 1069-1083.
8. Mankiw N. G. Macroeconomics / N. G. Mankiw. – 7th ed. – New York : Worth Publishers, 2004. – 641 p.
9. Біда С.О. Фінансові інструменти залучення ресурсів на міжнародних ринках. – Наук. монографія / За редакцією Лисенкова Ю.М. – К.: УДУФМТ, 2008. – 104 с.
10. Глущенко С.В. Гроші. Кредит. Кредитний ринок.: навч.посіб – К.: НаУКМА. –2015. – 204 с.
11. Глущенко С.В. Кредитний ринок: інститути та інструменти: навч.посіб.. – К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 153 с.
12. Зви Боди, Роберт К. Меротон. Финансы: Пер. с англ. — М.: Вильямс, 2003. — 592 с.
13. Шарп Уильям Ф. и др. Инвестиции: Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1997.

III. Міжнародні фінанси

14. України Д. К. М. Про систему валютного регулювання і валютного контролю //№ 15-93 від 19.02. 1993 р.(із змінами та доповненнями).—www. zakon. rada. gov. ua. – 1993.
15. України З. Про зовнішньоекономічну діяльність. – 1991.
16. Боринець С.Я. Міжнародні фінанси: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 494с.
17. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Ковалевський В.В. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. Видання 3-тє, перероб. та доп. – Київ: Центр учбової літератури, 2007 - 640 с.
18. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н.І. Патики. — К. : Знання, 2012. — 566 с.
19. Міжнародні фінанси [Текст] : навч. посіб. / [І. І. Д'яконова, М. І. Макаренко, Ф. О. Журавка та ін.] ; за ред. М. І. Макаренка та І. І. Д'яконової. - К. : ЦУЛ, 2013. - 548 с.

IV. Фінансовий менеджмент

20. Bodie, Z., Kane, A. & Marcus, A. Essentials of investments. McGraw-Hill,2008.
21. J.C.Van Horne. Financial Management policy. -12 th ed.. - Printice Hall, Upper-Saddle River, New Jersey 07458, 2004.- 813с.
22. Бланк Й. А. Основы финансового менеджмента: В 2 т. — К.: Ника-Центр; Зльга, 1999. — Т. 1. — С. 74—99; Т. 2. — С. 476.
23. Базілінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Я. Базілінська — К.: Центр учбової літератури, 2009.
24. Брігхем Є. Г. Основы финансового менеджмента. — К.: Молодь 1997.-998с.
25. Фінансовий менеджмент. Підручник. К.: КНЕУ, 2005. Керівник авторського колективу авторів і науковий редактор, професор А. М. Поддєрьогін.-536 с.

V. Банки і банківська діяльність

26. Мороз А. М., Савлук М. І. Банківські операції //К.: КНЕУ. – 2000. – 384 с.
27. Примостка Л. О. Банківський менеджмент. Хеджування фінансових ризиків. Навчальний посібник. – К. : КНЕУ, 1998 – 108 с.
28. Банківський менеджмент: Навч. посіб. / О. А. Кириченко, І. В. Гіленко, С. Л. Роголь та ін.; За ред. О. А. Кириченка. – К.: Знання-Прес, 2002. – 438 с.
29. України З. Про банки і банківську діяльність. – 2001.

VI. Страхування

30. Основи актуарних розрахунків: Навчально-методичний посібник / за ред. О. І. Ковтуна. – К. : Алеута, 2004. – 328 с.
31. Страхування: Підручник / За ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2008. – 1019 с.
32. Ліга страхових організацій України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uainsur.com>
33. Форіншурер. Страховий ринок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forinsurer.com>
34. Періодичні видання: «Страхова справа», «Фінансові послуги», «Фінансовий ринок України».

IV. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Результати фахового вступного випробування за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування») оцінюються за **100-бальною шкалою**.

Оцінювання письмової екзаменаційної роботи за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування») здійснюється за такими критеріями:

Кількість балів за письмову екзаменаційну роботу	Критерії оцінювання
91 – 100	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді на всі 3 екзаменаційні питання, виявив глибоке розуміння їхньої суті та змісту, а також високий рівень теоретичних знань і практичних умінь з фахових дисциплін. Відповіді абітурієнта засвідчують здатність до аналізу й інтерпретації засвоєного матеріалу, відмінне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
76 – 90	Абітурієнт надав правильні та повні відповіді не менше ніж на 2 екзаменаційні питання або правильно, але недостатньо повно, відповів на всі 3 питання. Відповіді абітурієнта засвідчують у цілому високий рівень засвоєння програмного матеріалу, здатність до його аналізу та інтерпретації, належне володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
50 – 75	Абітурієнт надав правильну та повну відповідь не менше ніж на одне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують задовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, а також достатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.
0 – 49	Абітурієнт не надав правильної та повної відповіді на жодне екзаменаційне питання. Відповіді абітурієнта засвідчують незадовільний рівень засвоєння програмного матеріалу і здатності до його засвоєння та інтерпретації, недостатнє володіння навичками логічного і послідовного викладу та його мовностилістичного оформлення.

Абітурієнт вважається таким, що склав фахове вступне випробування за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»), якщо оцінка за письмову екзаменаційну роботу становить **50 – 100 балів**.

У випадку, якщо екзаменаційна оцінка становить **0 – 49 балів**, абітурієнт вибуває з конкурсного відбору на спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування (освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»)